

929:32/33
П14

Павло ГАЙДУЦЬКИЙ

**Леонід Кучма:
прем'єр-реформатор**

Про автора:

Гайдуцький Павло Іванович

Народився в 1950 р. на Тернопільщині, доктор економічних наук (1990 р.), професор (1991 р.), лауреат премії НАНУ ім. М. Туган-Барановського (1994 р.), академік НААН (1995 р.), заслужений діяч науки і техніки України (1998 р.), нагороджений орденом «За заслуги» III, II і I ступенів (відповідно 2000, 2002, 2004 рр.).

Закінчив Тернопільський фінансово-економічний інститут (1972 р.). Працював на різних посадах у колгоспі, у районному управлінні, у Міністерстві сільського господарства, проректором Вищої школи управління АПК, академіком-секретарем відділення економіки НААН, завідувачем відділів економічних реформ в Адміністрації Президента та Кабінеті Міністрів.

Обіймав посади Голови Держкомзему України (1995 р.), Міністра сільського господарства і продовольства України (1996 р.), Заступника з економічної політики Глави Адміністрації Президента України (1997–2005 рр.), Радника Президента України (2006 р.), Радника Прем'єр-міністра України (2007 р.), заступника голови правління банку «Аркада» (2008 р.). З 2009 р. – директор Інституту стратегічних оцінок.

Протягом 1991–2006 рр. більше 20 разів проходив стажування з питань економічної та ринкової політики у багатьох розвинених країнах. Приймав участь у річних зборах Світової організації торгівлі, Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Міжнародної організації зі стандартизації, Європейського банку реконструкції і розвитку, та інших міжнародних організацій.

Автор більше 50 монографій, з них – більше 30 одноосібних, в т. ч. фундаментальних праць: «Україна за роки незалежності»; «НеЗалежна економіка України»; «НеЗабуті реформи в Україні»; «Біль за Україну»; «Аграрна реформа в Україні» та інші.

Має двох синів, обидва доктори економічних наук.

*До 30-річчя надзвичайного
уряду Л. Кучми*

Павло ГАЙДУЦЬКИЙ

Леонід Кучма: прем'єр-реформатор

Київ - 2023

УДК 929:32/33
Г14

*Книгу видано Благодійною організацією
«Інститут стратегічних оцінок»*

Павло ГАЙДУЦЬКИЙ

Леонід Кучма: прем'єр-реформатор / П. І. Гайдуцький.
К.: ДКС Центр, 2023. 416 с.

Ця книга про гостру трансформаційну кризу в Україні на початку 1990-х років, про роль уряду та прем'єр-міністра Л. Кучми у боротьбі з кризою та здійсненні ринкових-реформ у складних умовах політичної поляризації парламенту, політикуму та суспільства.

Для тих, кому болять за Україну.

ISBN 978-617-7300-99-0

© П. І. Гайдуцький, 2023
© ДКС Центр, 2023

*To the 30th anniversary
of the emergency L. Kuchma's government*

Pavlo GAIDUTSKYI

Leonid Kuchma: Prime Minister-Reformer

Kyiv - 2023

G14

*The book published by the charitable organization
«Institute for Strategic Evaluations»*

Pavlo GAIDUTSKYI

Leonid Kuchma: Prime Minister-Reformer/ P. Gaidutskyi.
Kyiv: DKS Center, 2023. 416 p.

The book is about the acute transformational crisis in Ukraine of the early 1990 years, on the role of governments and prime minister L. Kuchma in the fight against the crisis and implementing market under challenging circumstances of political polarization of the parliament, politics and society.

For everyone who distresses about Ukraine.

ISBN 978-617-7300-99-0

© Pavlo Gaidutskyi, 2023

© DKS Center, 2023

Зміст

До читача.....	12
-----------------------	-----------

Передмова: Надзвичайний уряд у боротьбі з кризою.....	19
1. Прем'єр нової формації.....	21
2. Адміністративно-реформаторський уряд.....	28
3. Країна на межі катастрофи.....	34
4. Заслін хаосу НЕПом.....	40
5. Замість програм - антикризові заходи.....	47
6. Феномен декретних повноважень.....	52
7. Гіперінфляція: причини та дії уряду.....	62
8. Фальшивий лібералізм у банківській системі.....	69
9. Дисбаланс у торгівлі та фінансах.....	76
10. Радикалізація реформ.....	84
11. Мотивація економіки.....	92
12. Протистояння з парламентом.....	99
13. Позиціонування з президентом.....	106

Виступи прем'єр-міністра Л. Кучми у Верховній Раді України.....	117
1. «Л. Кучма - керівник великого масштабу» <i>Виступ президента Л. Кравчука з нагоди представлення Л. Кучми на посаду прем'єр-міністра України. 13 жовтня 1992 р.....</i>	119
2. «Перед новим урядом стоїть головне завдання: стабілізація економіки та її ринкове реформування» <i>Виступ з нагоди представлення на посаду прем'єр-міністра України. 13 жовтня 1992 р.....</i>	122

3. «Я - за формування коаліційного уряду народної довіри з керівників-практиків та професіоналів» <i>Виступ після затвердження прем'єр-міністром.</i> <i>13 жовтня 1992 р.....</i>	133
4. «Влада стикнулась з гострою необхідністю наведення елементарного порядку в країні» <i>Виступ з нагоди представлення складу уряду та його основних завдань. 27 жовтня 1992 р.....</i>	134
5. «Найголовнішим завданням на даному етапі є відвернення деградації економіки, збереження українського народу і держави» <i>Доповідь про антикризові заходи уряду.</i> <i>18 листопада 1992 р.....</i>	147
6. «Сьогодні царів і королів немає і один нічого не зробить» <i>Дискусія в парламенті з приводу надання уряду додаткових повноважень. 18 листопада 1992 р.....</i>	177
7. «Ми приймаємо декрети і зразу ж натикаємось на їх блокування». <i>Виступ з нагоди 100 днів уряду. 19 грудня 1992 р.....</i>	182
8. «В країні тотальна загальнодержавна криза - не криза росту, а криза змісту» <i>Доповідь «Про соціально-економічне становище в Україні та заходи щодо його стабілізації».</i> <i>21 січня 1993 р.....</i>	191
9. Про план дій Уряду України з реалізації та розвитку «Основ національної економічної політики на 1993 рік» <i>Доповідь уряду. 2 лютого 1993 р.....</i>	204
10. «Криза з економічної стає політичною:	

відчувається сила інерції соціального утриманства» <i>Виступ про стан і тенденції економіки.</i>	
<i>8 квітня 1993 р.....</i>	220
11. «Реалізація наданих уряду повноважень показала, що можна навести порядок в країні, побороти хаос та анархію в економіці» <i>Виступ про підсумки діяльності уряду за півріччя додаткових повноважень. 18 травня 1993 р...</i>	228
12. «Для того, щоб управляти, треба мати кадри, фінанси і злагоду в парламенті. Уряд цього не має» <i>Виступ у зв'язку з відмовою парламенту продовжити уряду додаткові повноваження. 20 травня 1993 р.....</i>	265
13. «В цій важкій ситуації всю повноту влади та відповідальності має взяти на себе Президент» <i>Виступ у зв'язку із завершенням додаткових повноважень уряду. 21 травня 1993 р.....</i>	267
14. «Доповідь прем'єр-міністра була об'єктивною і чесною. Ці шість місяців уряд працював в екстремальних умовах і робив те, що міг робити, і робив відповідально» <i>Виступ президента Л. Кравчука з приводу продовження уряду додаткових повноважень. 21 травня 1993 р.....</i>	268
15. «Ні відставки, ні продовження декретних повноважень» <i>Витяг зі стенограми Верховної Ради з питання щодо повноважень уряду та президента в поточній ситуації. 21 травня 1993 р.....</i>	271
16. «Треба нарешті вирішити, яке суспільство ми будуємо? Якщо з ринковою економікою, то й дії мають бути відповідні»	

<i>Виступ у зв'язку з невизначеністю парламенту - яке суспільство будувати, як долати кризу та які реформи проводити. 1 червня 1993 р.....</i>	<i>274</i>
17. «Шахтарськими страйками кризу не здолати, тільки ще більше заполітизувати, а реформи «поховати» <i>Виступ у зв'язку з шахтарськими страйками та їх впливом на ситуацію в країні. 5 червня 1993 р....</i>	<i>281</i>
18. «Похибка в ракетобудуванні призводить до вибуху ракети, а хибна економічна теорія - до вибуху економіки» <i>Виступ щодо невідкладних заходів з розв'язання страйкової кризи на ринкових засадах. 23 червня 1993 р.....</i>	<i>292</i>
19. «Проблема в тому, що криза в Україні зумовлена не тільки і не стільки економічними чинниками. Це також криза свідомості та структурна криза» <i>Виступ з нагоди представлення комплексної програми дій уряду щодо стабілізації фінансової системи та подолання кризи в економіці. 31 серпня 1993 р.....</i>	<i>304</i>
20. «Сьогодні ніхто не може скласти програму, яку б ми з вами тут затвердили» <i>Витяг зі стенограми Верховної Ради з питання голосування за Постанову Верховної Ради «Про проект Програми діяльності Уряду України на вересень -грудень 1993 року та на 1994 рік» 1 вересня 1993 р.....</i>	<i>314</i>
21. «Всі ми маємо усвідомлювати: без утвердження приватної власності на землю та засоби виробництв;	

без свободи підприємництва -
ринкової економіки не буде»

*Виступ про підсумки діяльності на посту
прем'єр-міністра та відставку. 21 вересня 1993 р.....* 316

22. «Я чесно працював одинадцять важких місяців
спаду економіки. Мене сватали на посаду
прем'єр-міністра в уряді, тимчасовий характер
якого ні в кого не викликав сумніву»

*Виступ у зв'язку з відставкою з посади
прем'єр-міністра. 21 вересня 1993 р.....* 326

23. «Я іду, щоб повернутись»
*Витяг з стенограми Верховної Ради з питання
відставки Л. Кучми з посади прем'єр-міністра.
21 вересня 1993 р.....* 328

Післямова: Феномен уряду Л. Кучми..... 329

1. Особливості складу уряду..... 332
2. Специфіка стратегії і тактики уряду..... 341
3. Винятковість результатів урядування..... 351

Додатки..... 361

А. Характеристика декретотворчої
діяльності уряду Л. Кучми..... 361

Б. Характеристика міністрів, які працювали
в уряді Л. Кучми..... 368

В. Міжнародні візити та зустрічі
прем'єр-міністра Л. Кучми..... 373

Г. Поїздки в регіони України
прем'єр-міністра Л. Кучми..... 382

Д. Важливі концепти, висловлені
прем'єр-міністром Л. Кучмою..... 391

Е. Крилаті вислови прем'єр-міністра Л. Кучми..... 406

Table of content

To the reader.....	15
 Preface: Emergency government in the fight against the crisis.....	 19
1. The premier of a new formation.....	21
2. The Administrative-reform government.....	28
3. The Country is on the verge of disaster.....	34
4. The Barrier to chaos by NEP.....	40
5. Instead of programs, anti-crisis measures.....	47
6. The Phenomenon of decree powers.....	52
7. The Hyperinflation: causes and government actions.....	62
8. The Fake liberalism in the banking sector.....	69
9. Imbalance in trade and finance.....	76
10. Radicalization of the reforms.....	84
11. The motivation of the economics.....	92
12. Confrontation with the Parliament.....	99
13. Positioning with the President.....	106

**Speeches of Prime Minister L. Kuchma
in the Verkhovna Rada of Ukraine 117**

**Afterword: The phenomenon
of L. Kuchma's government..... 329**

- 1. Features of the government composition..... 332
- 2. The specificity of the strategy
and tactics of the government..... 341
- 3. Exclusivity of the results of the governance..... 351

Annexes..... 361

- A. Characteristics of decree-making
activity of L. Kuchma's government..... 361
- B. Characteristics of ministers,
who worked in the government of L. Kuchma..... 368
- C. International visits and meetings
of Prime Minister L. Kuchma..... 371
- D. Visits to the regions of Ukraine
by Prime Minister L. Kuchma..... 382
- E. Important concepts expressed
by Prime Minister L. Kuchma..... 391
- F. Winged expressions
of Prime Minister L. Kuchma..... 406